

МИЛАН С. КОМНЕНОВИЋ¹
УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ЗА ПЕДАГОГИЈУ

ПРОЈЕКТНИ МОДЕЛ НАСТАВЕ
ПРИРОДЕ И ДРУШТВА
(*Душан Ристановић, Пројектни модел наставе
природе и друштва, Јагодина: Факултет
Његајошких наука Универзитета у Крајевцу,
електронско издање, 2019, 236 стр.*)

Монографија *Пројектни модел наставе природе и друштва* Душана Ристановића представља резултат ауторовог вишегодишњег систематског истраживања пројектног модела рада у настави. Садржај монографије је подељен у три тематске целине: 1) Теоријске основе истраживања; 2) Методолошки оквир истраживања; 3) Резултати истраживања и њихова интерпретација. Свака од целина има своје поднасловe, а првој тематској целини претходе Предговор и Увод, док су након треће целине дати Закључци, Литература, Прилози и Белешке о аутору.

У уводном поглављу аутор представља један од модела који се разликује од традиционалног – пројектни модел наставе, који је прошао развојни процес од наставне методе до наставног система који обухвата различите методе наставе и учења. Теоријски

¹ milanekomnenovic92@gmail.com

Приказ је примљен 14. децембра 2020, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 24. марта 2021.

део монографије почиње представљањем појма пројектног модела наставе, његовим дефинисањем и разграничавањем од сличних модела наставе (попут проблемске или истраживачке). Овде се указује и на предности коришћења савремених наставних технологија у пројектној настави и истиче се да се превазилажењем физичких баријера помоћу интернета ученицима омогућава размењивање искуства са другим ученицима и наставницима.

Желећи да укаже на чињеницу да пројектни модел у наставној теорији и пракси има богату историју, аутор анализира његов развојни пут од наставне методе до наставног модела, посебну пажњу посвећујући утицају прогресивизма и Џона Дјуија. Такође, позива се на теорије учења Пијажеа и Виготског које чине основу савременог наставног процеса и објашњава конструктивистичку заснованост пројектног модела наставе. Сходно томе, анализирани су кључне специфичности овог модела: 1) активно укључивање ученика; 2) употреба и примена знања; 3) различите форме приказивања резултата; 4) заједница учења; 5) аутентични задаци. Како етапе пројектне наставе прате научноистраживачке етапе, аутор се одлучује да за потребе истраживања креира пројектни модел наставе природе и друштва који у великој мери уважава поставке Мејеровог структуралног модела методичког моделовања. На самом крају теоријских разматрања даје се преглед значајнијих истраживања о пројектном моделу наставе која указују на предности и слабости оваквог начина рада.

У методолошком делу монографије представљен је предмет истраживања – експериментално испитивање ефикасности пројектног модела наставе природе и друштва. Као два пресудна чиниоца која су утицала на овако дефинисан предмет истраживања наводе се резултати претходних истраживања који указују на значај примене пројектног модела наставе и иманентна интердисциплинарност предмета Природа и друштво која омогућава примену пројектног модела наставе. Аутор као основни циљ истраживања наводи утврђивање утицаја пројектног модела наставе природе и друштва на побољшање исхода учења у односу на традиционални модел, док су истраживачки задаци били: 1) испитивање утицаја пројектног модела наставе природе и друштва на развој процедуралних знања ученика; 2) испитивање утицаја пројектног модела наставе природе и друштва на сарадничко понашање ученика; 3) испитивање мишљења наставника о пројектном моделу наставе природе и друштва. Независну вари-

јаблу представљао је експериментални програм док су зависне варијабле степен развоја процедуралних знања и сарадничко понашање ученика у групи.

Најважнији резултати и закључци до којих се експерименталним истраживањем дошло су следећи:

- 1) Укупна усвојеност процедуралних знања, као и усвојеност све три посебне категорије процедуралних знања су биле значајно боље код ученика који су учили по пројектном моделу наставе природе и друштва, на шта указују статистички значајне разлике у постигнућима на финалним тестовима у корист ученика из експерименталних одељења;
- 2) Резултати систематског посматрања и самопроцене ученика из експерименталних и контролних одељења показују да се, у поређењу са традиционално конципираним групним активностима, сарадничко понашање јавља као позитиван исход примењеног пројектног модела наставе природе и друштва;
- 3) На основу резултата добијених интервјуисањем наставница које су реализовале експериментални програм, може се закључити да су пројектни модел доживеле и прихватиле као позитивну новину која се може ефикасно применити у настави природе и друштва. Интервјуисане наставнице препознају кључне тачке пројектног модела наставе природе и друштва, сматрају да је бољи од уобичајеног јер у већој мери доприноси развоју процедуралних знања, сарадничког понашања ученика и мотивације за учење садржаја наставе и поново би га примениле у пракси. Као главне потешкоће у реализацији пројектног модела наставе, наставнице су навеле организациони сегмент, односно проблеме уклапања у норме и захтеве прописане наставним планом и програмом, затим забринутост да ли ће ученици прихватити овакав вид рада и дужину трајања пројектног рада јер трајање пројектног рада често превазилази фонд часова намењен реализацији одређених наставних садржаја.

Монографија Душана Ристановића под називом *Пројектни модел наставе природе и друштва* потврдила је сложеност и актуелност обрађене проблематике и своју оправданост и теоријско-практичну вредност. Ова монографија је сачињена тако да пружа шири и продубљенији увид у суштинске теоријске аспекте пројектног модела, његов историјски развој од идеје до модела наставе, могућности његове примене у настави различитих

предмета, а нарочито у настави природе и друштва. Резултати истраживања су значајни за даље унапређивање наставе овог, али и других предмета у млађим разредима основне школе, као и за даља истраживања ове теме.

Оригиналним приступом проблему, свеобухватношћу теоријске поставке која је постигнута сагледавањем проблема са филозофског, педагошког, дидактичког и психолошког становишта, аутор је омогућио да се проблем истраживања сагледа на плуралистички начин. Обе основне целине монографије базиране су на резултатима претходних истраживања домаћих и страних аутора, чиме аутор даје адекватан приказ научне обраде теме пројектног модела наставе, а поготово наставе природе и друштва. Емпиријска истраживања на која се аутор позивао у монографији говоре да су аутори претходних истраживања у неким сегментима неретко долазили до сличних или истих резултата као и сам аутор монографије, као и да су им слични проблеми и дилеме окупирали пажњу. Ова монографија садржи конкретна организационо-методичка решења која би требало да охрабре учитеље да имплементирају пројектни начин рада у наставу природе и друштва, док им резултати емпиријског истраживања представљени у овој монографији могу указати на све предности и слабости пројектног модела рада у настави природе и друштва.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).